

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Головною умовою розвитку економіки держави є розвинений фінансовий ринок, одним із основних елементів якого є досконалий ринок цінних паперів.

В Україні створені передумови для активного використання можливостей ринку цінних паперів: розбудовано базові інфраструктури, запроваджено регуляторну політику, обґрунтовані та прийняті відповідні законодавчі акти, визначені суб'єктний та інструментальний склад, тощо. Проте, не всі можливості даного ринку використовуються повністю.

Відповідно до ст. 194 Цивільного кодексу України цінні папери – це «документи установленної форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошове або інше майнове право, визначають взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, яка має права на цінний папір, та передбачають виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам» [1].

Ринок цінних паперів характеризується специфічними ознаками. До цих ознак, зокрема, відносять: пріоритет первинного ринку; формування інвестиційних ресурсів за рахунок кредитів комерційних банків; неповне використання інвестиційного потенціалу. Однак, цими ознаками неможливо повно і всебічно охарактеризувати цінні папери. Це обумовлює неефективність цінних паперів, головна функція яких зводиться до перерозподілу власності, а не до залучення інвестицій в економіку країни.

Ринок цінних паперів України є досить важливим для банківської системи та бюджетного процесу, він виконує функції ОВДП і є найбільшим фінансовим інструментом в Україні. Тому саме державні цінні папери є найбільш привабливими на фінансовому ринку України [2, с. 365].

Нині ринок цінних паперів в Україні функціонує не в повній мірі. Науковці виділяють ряд проблем, які стоять на заваді розвитку ринку цінних паперів. До них належать проблеми законодавчого регулювання, проблеми інфраструктури, вузький спектр інструментів ринку державних цінних паперів та проблеми довіри населення фінансовому ринку.

Ще однією проблемою є також неякісне реагування законодавчих органів на зміни ринку. Вирішенням цього питання може послужити використання досвіду міжнародної діяльності, впровадження

міжнародних норм управління фондовим ринком, розробка детальних пояснень до законів [3, с. 4].

До масштабних проблем відносять також «низький рівень інформованості громадян в темі функціонування фондового ринку. Населення держави не має навіть базових знань у сфері фондового ринку та подій, що відбуваються на ринку цінних паперів. Крім цього, відсутні також знання законодавства яке регламентує поведінку учасників ринку, з власними правами, які реалізуються при купівлі-продажу цінних паперів. Це є причиною низької активності на ринку фізичних осіб, які в ідеальній моделі цінних паперів є головними інвесторами» [2, с. 366].

Нині на українському ринку введені у використання різні типи державних цінних паперів, проте не можна говорити про значні відмінності в них. Аналізуючи види представлених на ринку паперів, слід зазначити той факт, що існує реальна нестача інструментів, орієнтованих на приватних спекулянтів. Переважаючу вагу на даний момент мають великі інституціональні інвестори, тому вибір типів державних цінних паперів, що випускаються, націлений на задоволення цієї необхідності. Випуск в обіг принципово нових інструментів, що представляють інтерес для приватних вкладників, буде вирішенням проблеми.

Для сучасної високорозвиненої держави ринок державних цінних паперів відіграє важливу роль. У першу чергу – для перерозподілу фінансових ресурсів держави. «Для того, щоб втілити ефективну модель ринку цінних паперів, необхідно, щоб держава могла залучити грошові кошти: фінансування дефіцитів бюджету, розвиток і здійснення інвестиційних проектів. Однак незважаючи на наявність деяких проблем, стан цінних паперів змінюється в кращий бік, показуючи відмінні якості» [3, с. 5].

Отже, проаналізувавши ситуацію на вітчизняному ринку державних цінних паперів, слід зазначити, що на сьогодні без вжиття дійових заходів з боку держави активізація даного ринку неможлива. Удосконалення та розвиток ринку державних цінних паперів України потребують розробки і запровадження цілісної стратегії, яка поєднає завдання вдосконалення нормативно-правового та інституційного забезпечення політики державних запозичень, розвиток інструментарію державних позик для підтримки індивідуальних заощаджень і створення відповідної інфраструктури.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата зверення 19.01.2021).
2. Окунева О.В., Погребна А.С. Державні цінні папери на фондовому ринку України. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (62). С. 364-367.
3. Мещерякова Т.К. Проблеми розвитку ринку цінних паперів в Україні. Матеріали XLVI наук.-тех. конф. підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 бер. 2017 р.

УДК 346.21(043.2)

Сластьоненко О.О., к.ю.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Одним із пріоритетних напрямів діяльності держави є економічний ріст, досягнення стабільності в цій сфері та виведення країни на новий рівень. Важливим чинником, який має вплив на розвиток економіки, є інвестиційний капітал, у тому числі іноземний. Саме ринок цінних паперів відіграє надзвичайну роль у формуванні інвестиційного капіталу, оскільки він надає можливість підприємствам доступити до дешевшого капіталу в порівнянні з іншими джерелами, йому належить функція створення умов для залучення інвестицій компаніями, а також залучення і перерозподіл капіталу в тій галузі економіки, де це потрібно.

На сьогоднішній день набули поширення інститути спільного інвестування (ІСІ) і вся система колективного інвестування, до якої ще відносять пенсійні фонди, є найбільш затребуваною формою фінансового посередництва. ІСІ зайняв позицію найбільшого постачальника інвестиційних ресурсів в Україні серед небанківських фінансово-кредитних установ. Тож, варто дати визначення поняттю «інститут спільного інвестування», що розуміє під собою форму колективного інвестування, при якій кошти учасників об'єднуються і інвестуються керуючою компанією в різні активи (нерухомість, цінні папери тощо) з метою отримання доходу інвесторами [1].

Економічно розвинені країни світу сприяють формуванню, збереженню і примноженню заощаджень населення та віддають велике значення розвитку інституту спільного інвестування, так як це надає можливість погоджувати інтереси інвесторів, проводити перерозподіл грошових ресурсів, зменшити ризики інвестиційної діяльності. Що стосується українських інвестиційних фондів, то вони почали з'являтися у 1994 році, а тільки в 2001 році Верховна Рада України прийняла закон «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», після чого дана сфера почала свій більший розвиток.

Відповідно до Закону України «Про інститути спільного інвестування», залежно від порядку провадження діяльності може бути відкритого, інтервального та закритого типу. До відкритого типу належить